SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CII. No. 119. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JUNE 24, 1995. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 24-го ЧЕРВНЯ 1995 р. Ч. 119. РІК CII.

В Україні зросли ціни на електрику, і комунальні послуги

Київ. — Тут від 1-го червня квартплатня і платня за комунальні послуги збільшилися: по регіонах в 1.7-2.2 раза. Платня за електроенергію, в середньому — в 1.5 раза, за газ — в 1.1-1.5 раза, за послуги транспорту — в 1.5—2 рази.

За словами заступника міністра економіки В. Кальника, підвищення цін спричинене необхідністю наблизити їхній рівень до реальних витрат, бо обмежені доходи державного бюджету не дають змоги компенсувати різницю за рахунок державних дотацій.

Згідно з програмою реформування економіки і постановою Кабінету міністрів від 4-го лютого цього року, до кінця поточного року ціна на житлово-комунальних послуг поетапно має бути доведена до 60 відс. їхньої реальної вартости: від 1-го червня вона становить 30 відс. реальних витрат. Після підвищення цін у лютому цього року, вона становила близько 20 відсотків витрат.

Платня за однокімнатну квартиру загальною площею 31.4 квадратного метра без урахування вартости електроенергії зросла від 389 тис. крб. до 758 тис. крб., двокімнатну (46.3 кв. м) — від 715 тис. до 1391 тис., трикімнатну (66.2 кв. м) — від 995 тис. до 1937 тис. крб.

Від 1-го червня ціна за 1 кВт електроенергії для міського населення становить 5,200 крб., в будинках з електроплитами — 3,100 крб., для сільського населення — 4,500 крб.

В. Кальник поінформував, що ціна електроенергії для промисловости сьогодні в доляровому еквіваленті дорівнює 3.6 цента за 1 кВт і її рівень надалі залежатиме лише від коливань офіційного курсу карбованця стосовно амер. долара.

Ціна газу для населення становила близько 20-24 відс. його реальної вартости й еквівалентна 85 долярам за 1 тис. кубометрів. Від 1-го червня ціну підвищено до 30 відс. Нова ціна за 1 кубометр природного газу для опалення становить 4100 крб. (стара ціна — 2.800 крб.), у будинках з газовими плитами — 4.000 крб. (3.600 крб.), для плит — 7.000 крб. (4.700 крб.).

За словами В. Кальника, вартість проїзду в міському громадському транспорті зросла в різних регіонах залежно від рішення місцевої влади. В середньому вона сягнула 10 тис. крб. і становить близько 50 відс. реальної вартости послуги.

Підвищення ціни на хліб можливе на 10-15 відс. порівняно з нинішньою ціною. Проте, сказав В. Кальник, „кардинального зростання цін на хліб і продовольство не буде".

Він повідомив, що ціни в першому кварталі поточного року порівняно з IV кварталом 1994 року зросли в 1.9 раза. Водночас 1994 року порівняно з 1993-ім ціни зросли у 5 разів, 1993-го до 1992-го — у 100.5 раза.

За прогнозами, покладеними в основу розрахунків держбюджету, 1995 року ціни зростуть у 5 разів, рівень зарплати у 3.3 раза. Передбачають, що річний показник інфляції становитиме 202 відс. порівняно з 500 відс. за 1994 рік.

В. Кальник відзначив, що рівень інфляції в травні прогнозують у розмірі не більш як 5 відс. У зв'язку зі зростанням цін очікують невеликий зріст інфляції у червні до показника 10-12 відс.

Підписано українсько-узбецький договір

Київ (УНІАР).— У вівторок, 20-го червня, Президент України Леонід Кучма вилетів до столиці Узбекістану — Ташкента з державними відвідинами. У складі української делегації — міністер закордонних справ Геннадій Удовенко, віцепрем'єр-міністри Сергій Осика та Валерій Шмаров, голова Адміністрації Президента Дмитро Табачник, міністер внутрішніх справ Володимир Радченко, міністер освіти Михайло Згуровський, керівники інших міністерств і відомств, амбасадор України в Узбекістані Володимир Сметанін та інші офіційні особи.

Після урочистої зустрічі українського Президента відбулися переговори Л. Кучми з президентом Узбекістану Ісламом Карімовим. Вони поінформували один одного про політичні процеси в обох країнах, хід економічних реформ, проблеми і досягнення у внутрішній та зовнішній політиці.

У Будинку прийнять Міністерства закордонних справ Узбекістану підписано низку міжурядових угод, в тому числі про співпрацю в галузях науки і технології, боротьби зі злочинністю, охорони здоров'я, освіти, туризму, спорту, а також про взаємне регулювання питань, пов'язаних з діяльністю амбасад. Міністри закордонних справ підписали протокол про співробітництво у сфері інформації між міністерствами закордонних справ України і Узбекістану.

По завершенні переговорів Президент Кучма та І. Карімов підписали декларацію про поглиблення співпраці та договір про економічну інтеграцію між Україною та Республікою Узбекістан.

СВЯТКУЮТЬ 50-РІЧЧЯ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ ЗАКАРПАТТЯ З УКРАЇНОЮ

Київ (УНІАР).— У середу, 21-го серпня, в сесійній залі Верховної Ради України відбулося спеціяльне засідання з нагоди 50-річчя возз'єднання Закарпаття з Україною. На засіданні зазначалося, що цьому ювілеєві керівництво України надає особливого значення: Президія Верховної Ради ухвалила спеціяльну постанову а Президент видав відповідний указ.

На шляху до України було перебування Закарпатського краю у складі Угорського королівства, Австрійської імперії, Австро-Угорської монархії, Чехо-Словацької республіки.

Всезакарпатський з'їзд у Хусті ухвалив 21-го січня 1919-го року рішення про возз'єднання з Україною, однак за тих історичних умов воно було нездійснене. У 20-30-их роках на Закарпатті почалося цілеспрямоване утвердження української ідеї, що змусило президентів Чехії та Словаччини Масарика та Бенеша визнати, що „русини є частиною малоруського, тобто українського народу, а опікунство над Підкарпатською Руссю є тимчасовим, доки український народ не стане національно об'єднаним".

Незалежність Карпатської України проголошено 15-го березня 1939 року.

(Закінчення на стор. 3)

Звільнено китайського дисидента

Пекін. — Пресове агентство Ройтерс повідомило, що тут у неділю, 18-го червня, звільнено з ув'язнення, після відбуття шестирічного присуду за його провідну ролю у студентській демонстрації 1989 року на площі Тіяньмен, відомого китайського дисидента Лю Генга.

У телефонічній розмові зі свого мешкання у північно-східній китайській провінції Джілін, 33-річний дисидент підтвердив своє звільнення. Він колишній студент факультету фізики Пекінського університету, за свою участь у згаданій студентській демонстрації був засуджений до шестирічного ув'язнення за змову скинути існуючий уряд. Він був третім з черги на листі серед 21 студента, що їх уряд уважав найбільш небезпечними.

Крім того, він підкреслив, що поліція повідомила його про заборону залишати околиці його проживання впродовж наступних двох років, розмовляти зі закордонними кореспондентами або втримувати будь-який зв'язок з „ворогами народу".

Г. ФОСТЕР НЕ БУДЕ ГОЛОВНИМ ЛІКАРЕМ ЗСА

Вашінгтон. — У четвер, 22-го червня, в Сенаті відбулося голосування з приводу кандидатури Генрі Фостера на пост головного лікаря країни.

За нього висловилися 57 сенаторів, а проти — 43. Ситуація склалася в такий спосіб, що якби прихильники Г. Фостера зібрали на три голоси більше, тобто 60, то відбулося б повторне голосування. З цією метою 11 республіканців приєдналися до 46 демократів, але цього виявилося не досить.

Всі, хто підтримував Г. Фостера, важають, що він став жертвою нової передвиборної боротьби, що вже розпочалася. Сенатори Роберт Дол і Філ Ґрем вели активну боротьбу проти призначення Г. Фостера. Республіканці, з огляду на їхню ідеологію, не могли подарувати йому той факт, що Г. Фостер за свою лікарську кар'єру зробив 39 абортів. До того ж, Г. Фостер і представники Білого Дому декілька разів називали різну кількість абортів, і це підлило оливи у вогонь, давши підстави сумніватися у правдивості Г. Фостера.

В Україні

(з інформацій УНІАР)

КИЇВ. — За підрахунками „експертів" Росії, українська частка золотого запасу кол. СССР складає 49 тонн золота. Однак західні джерела підкреслюють, що ця цифра має бути у 10 разів більшою. Таким чином, зауважує депутат українського парляменту Антон Бутейко, постає запитання: хто кому більше винен? Україна Росії, чи навпаки?

КИЇВ. — Першу спільну експедицію в акваторії Канівського водосховища провели фахівці Міністерства охорони довкілля та ядерної безпеки України спільно з представниками Агенції охорони довкілля ЗСА. Результати досліджень доповнять матеріяли, отримані влітку-восени 1994 року під час українсько-канадської експедиції, і дозволять отримати адекватне уявлення про екологічний стан усього басейну Дніпра. Застосування найсучаснішого обладнання та приладів забезпечило високу достовірність і якість отриманих даних. На основі цього проєкту передбачається скласти аналогічні програми і для інших дніпровських штучних водойм. Дослідження проведено в межах протоколу про співпрацю між установами з питань охорони довкілля України і ЗСА. Найважливішим результатом співпраці стане створення у 1995-96 роках комплексної автоматизованої моделі управління якістю води у водосховищах дніпровської каскади.

КИЇВ. — Меморандум про взаєморозуміння підписали Державний комітет України з геології і використання надр та Агентство міжнародного розвитку (АМР) ЗСА. Йдеться насамперед про підвищення ефективности нафторозвідки в Україні. З цією метою АМР фінансує деякі проєкти. Зокрема, передбачається придбати для України комп'ютери. Співпраця охопить обробку сейсмічних даних і спеціялізованої цифрової інформації.

КИЇВ. — Тут у нічному клюбі "Ню Йорк" відбувся другий конкурс "Міссупербюст 95". У ньому взяли участь 12 дівчат з української столиці, Житомира та інших міст. Режисер Світлана Круковська поставила чудову феєрію, позбавлену будь-яких натяків на розбещеність, на основі давньогрецької мітології, де оспівувалась краса людського тіла. Та і конкурсантки виступали під іменами богинь: Артеміда, Афродита, Атена... Перемогу здобула Афродита (Оксана), бюст якої виявився найкращим. Це вже другий її виступ на такому конкурсі. Минулого року вона здобула третє місце. В цьому ж конкурсі була в рерзерві й виступила тому, що одна з учасниць конкурсу відмовилась виступати в цей день. Друге місце здобула Гармонія, а третє Еос. Артеміда дістала путівку до Італії.

КИЇВ. — У Кабінеті Міністрів України відбулася нарада з питань книгодруку та виконання програми розвитку його до 2,000 року. Віцепрем'єр-міністер Іван Курас наголосив на важливості видавничої справи і окреслив коло проблем, вирішення яких сприятиме виконанню президентського указу щодо кардинальних змін у видавничій галузі.

ЧЕРНІВЦІ. — Як уже інформовано, тут у 46-річному віці помер від важкого отруєння сильнодіючою речовиною, яка вразила печінку і нирки, голова Зеленого світу, журналіст Віктор Фрейліх. Це сталося після його подорожі до Києва наприкінці травня та після його інформації на радіо "Свобода" про умисне отруєння людей у Чернівцях. В. Фрейліх досліджував причини облисіння дітей у 1988 році, зібрав важливі матеріяли і збирався їх опублікувати. Частину цих досліджень було опубліковано у "Новій Буковинській Газеті" ч.16 з 17-го травня 1995 року.

КИЇВ. — Під головуванням прем'єр-міністра України Євгена Марчука відбулося засідання Кабінету Міністрів України. Ухвалено постанову про підвищення заробітків на 15 відсотків, у зв'язку зі зростанням цін після першого червня. У такому ж розмірі підвищуються суми державної допомоги окремим категоріям громадян, стипендії студентам, компенсації інвалідам Чорнобиля тощо.

КИЇВ. — З поінформованих джерел стало відомо, що наступного тижня Президент Леонід Кучма має підписати укази про склад нового Уряду. Саме цій події присвячена ціла низка консультацій між представниками провідників дев'ятьох парляментських фракцій і прем'єром Євгеном Марчуком. Уряд уже зформований майже на 90 відсотків і в його складі начебто залишаються Віктор Пинзеник, Петро Германчук, Ігор Мітюков, Сергій Осика, Петро Саблук, Іван Курас, Юрій Єхануров та Геннадій Удовенко. Під знаком питання все ще залишається можливість утримались на посаді віцепрем'єра Валерія Шмарова. Єдине, на що можуть розраховувати народні депутати, які бажають увійти в урядові структури, — це посади заступників міністрів або ж радників.

Мистецькі імпрези прикрасять відкриття сезону на Союзівці

Союзівка (Г. Колесса). — За традицією, із приходом свята Дня Незалежности Америки розлого розташована в Кеттскілських горах стейту Ню Йорк оселя Українського Народного Союзу Союзівка відкриває літній сезон. Віддавна славна не лише своєю красою, але й традиціями, оселя відіграє важливу ролю у житті української діяспори, сповняючи особливу місію — об'єднання української громади.

Оля Ходоба-Фриз.

Андрій Стасів.

Як завжди, цього сезону гості Союзівки — відвідувачі мистецьких програм — довідаються і про мистецькі здобутки української діяспори, і познайомляться з новими іменами мистців і груп з України. Стараючись подбати про відвідувачів з різними смаками, директор мистецьких програм, заступник предсідника УНСоюзу Аня Дидик-Петренко разом із радною УНС Стефанією Гаврилюк прикладають усіх зусиль до того, щоб ці програми були якмога різноманітними і цікавими.

Сезон відкриється двома концертами: у суботу, 1-го липня, в концертовій залі „Веселка" виступлять вокально-інструментальний ансамбль „Львів'яни" та вокалістка Оля Ходоба-Фриз із піяністом Андрієм Стасівим. У недільному концерті участь братиме вокально-інструментальний ансамбль „Фата Моргана". Початок концертів о год. 8:30 вечора.

Співачка Оля Ходоба-Фриз не тільки концертувала по ЗСА, Канаді та Південній Америці, але й випустила три авдіо-альбоми. Виступала з ансамблями „Гомін Степів", „Промінь", з оркестрами „Водограй" та „Червона калина", а також сольо, акомпанюючи собі на бандурі. Останніми роками вона брала участь у Торонтонському фестивалі в Онтаріо Плейс, виступала в Гарден Стейт Артс Центрі, на едмонтонському фестивалі під назвою „Разом", та на Союзівці, де Оля вже не перший раз є ведучою мистецьких програм літнього сезону.

Акомпануватиме співачці піяніст Андрій Стасів, з яким О. Ходоба-Фриз виступає уже чотири роки, включаючи спільні звукозаписи. У творчому доробку А. Стасіва — також виступи із дуетом „Дарка і Славко" та дітройською оркестрою „Каменярі".

Вокально-інструментальний ансамбль „Львів'яни" уже вчетверте перебуває в Америці, і друге літо прикрашає програми Союзівки. Крім концертів, колектив виступатиме на т. зв. „Гуцульських вечорах", на різних привітальних імпрезах, а також щоп'ятниці озвучуватиме забави у барі „Трембіта". Репертуар ансамблю кожного року оновлюється, і спеціяльне місце у ньому займають пісні на слова Т. Шевченка, твори Володимира Івасюка, а також забуті в Україні пісні, виконання яких було заборонено комуністичною владою. Незабаром „Львів'яни" випустять свій четвертий звукових альбом, нові пісні з якого прозвучать на вище-згаданому концерті відкриття сезону на Союзівці. У складі ансамблю: Володимир Цімура (соліст-співак), Ігор Костів (бас-гітарист і співак), Тарас Гринюк (виконавець на саксофоні та сопілці) і Юрій Антонюк (аранжувальник пісень, виконавець на клавішних інструментах). Менеджер ансамблю, якому „Львів'яни" завдячують свій приїзд до ЗСА — Анас-тасія Сибі.

Після суботнього та недільного концертів, о год. 10-ій вечора, розпочнуться забави, гратимуть оркестри „Темпо" і „Фата Моргана". Як уже згадано, у попередню п'ятницю ввечорі ансамбль „Львів'яни" гратиме на забаві у барі „Трембіта".

Мистецьку палітру відкриття літнього сезону прикрасять виставки гердантів і вишивок Євгенії Воробкевич, цілу збірку картин художників з України та діяспори представить Хризанта Гентиш, Софія Зелик експонуватиме свою кераміку і писанки, а Володимира Івасічко — олійні картини та акварелі. Керівник виставок на оселі — Соня Семанишин.

Ансамбль „Фата Морґана" (зліва): Сергій Коломиєць, Ігор Шабловський та Олекса Керекеша.

У СВІТІ

У ЗВ'ЯЗКУ з подіями в російському місті Будьонновськ, московська газета „Експрес-хроніка" пише: „Нас чекає пімста. Розрахунок на великодушність чеченців не справдився. Тепер чеченці відповідять росіянам тим же, чого самі зазнали від озвірілої російської вояччини. І це якщо не вповні справедливо, то принаймні зрозуміло. Бо на всіх нас лежить спільна національна відповідальність за цю злочинну війну. Не в традиціях кавказців воювати з жінками і дітьми, але, як бачимо, російська політика здатна зруйнувати вікові традиції. Чаша терпіння чеченців дійсно переповнена, чеченський тероризм стає реальністю. То буде нашою відплатою за російську агресію в Чечні. Певна річ, президент, міністри і генерали відсидяться за кремлівськими стінами, сховаються за численною охороною і спецслужбами. Напад доведеться витримати простим російським громадянам, які не винні в чеченській трагедії. А жаль. Вістря пімсти мало б бути спрямоване проти тих, хто, зневаживши громадську думку, післав російські війська перемогти чеченську незалежність".

ЛІДЕР ЗАБОРОНЕНОЇ в Японії буддійської секти „Аум Шінрікіо" Сіоко Асагара визнав на допиті, що особисто наказав убити 29-річного Котаро Отіду, одного зі своїх колишніх послідовників, „за зраду". Тим часом поліція перевіряє версію, згідно з якою з тієї самої причини сектанти-терористи вбили щонайменше 20 „відступників". Від березня цього року , після відомої терористичної акції сектантів у токійській підземці, поліція заарештувала понад 300 членів „Аум Шінрікіо", 131 з них вже дістали офіційні звинувачення і невдовзі стануть перед судом. Деяким з них загрожує кара смерти за вбивства невинних людей.

ПІВДЕННА КОРЕЯ вперше згодилася передати Північній Кореї 150,000 тонн рижу, бо комуністичний Пйонґянґ довів країну до харчової кризи. Перші 50,000 тонн рижу північні корейці дістануть вже на початку липня, і це буде здійснено у формі безплатної гуманітарної допомоги. Решта 100,000 тонн надійдуть у рамках відповідної комерційної угоди. Оскільки Північна Корея не має досить закордонної валюти, Сеул погодився у формі плати діставати різні північноко-рейські товари. Трохи пізніше, але також у цьому ще році, харчову допомогу пйонґянґському комуністичному режимові надасть Японія, передавши Північній Кореї 500,000 тонн рижу.

В АМЕРИЦІ

ДЕПАРТАМЕНТ ТОРГІВЛІ повідомив, що в квітні комерційний дефіцит країни зріс до суми 11.37 біл. дол., завдяки нагромадженню великої кількости імпортованих японських авт. Така незбалансованість торгівлі, коли імпорт товарів є значно більшим, ніж експорт, створює ситуацію дефіциту. З цього приводу аналітики пророкують не надто торговельно успішним цей другий наступний квартал. А нагромадження з приводу великого імпорту японських авт вказує на те, що Японія спішиться якнайбільшу кількість авт доставити до ЗСА, ще перед датою можливих санкцій 28-го червня, у випадку, як представники обидвох країн, Америки та Японії, не зможуть дійти згоди на переговорах у Женеві.

СІ-АЙ-ЕЙ У СВОЄМУ ЗВІТІ ствердило, що Китай цими днями доставив важливі компоненти для ракетних систем Іранові та Пакістанові. З цього приводу значні чіни уряду президента Билла Клінтона кажуть, що ця доства могла бути переступленням міжнародного ракетного договору і тому ЗСА будуть змушені застосувати проти Китаю каральні економічні санкції. Цей звіт вийшов у той час, як взаємовідносини між Китаєм і ЗСА є дуже напруженими з приводу суперечностей на тему людських прав, торгівлі та недавніх приватних відвідин президента Тайвану до ЗСА. У звіті також говориться і про те, що в минулому році Китай доставив велику кількість компонентів для ракетних систем і комп'ютерних машин-приладів до Ірану, які можуть дати можливість Тегранові поліпшити точність прицілу ракет.

НА КОНФЕРЕНЦІЇ Трансатлантичної безпеки у Вашінгтоні, Малколм Ріфкінд, міністер оборони Британії, гостро виступив проти тих членів Конґресу, які пропаґують відтягнення миронослих військ Організації Об'єднаних Націй з Боснії. Він назвав їх „наївними до екстреми" і підкреслив, що таке потягнення напевно завершиться кривавою війною, досі небаченою, та тисячами невинних цивільних жертв, жінок і дітей. У цьому його підтримав секретар Департаменту оборони ЗСА Вілліям Перрі, який переконував присутніх конгресменів, що присутність миронослих військ ООН таки заощадила багато цивільних жертв хочби тільки пресією на боснійських сербів зменшити бомбардування міст і недопущенням сербських літаків над Боснію

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00. Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Чому українська мова на другому місці?

Проблема вживання української мови серед молодшого покоління є постійно актуальною та стала немов кісткою незгоди у цілій нашій спільноті. І це як між старшим, так і молодшим поколінням, а також поміж довголітніми членами діяспорної України і новоприбулими з українських земель. Тема „якою мовою ви говорите" різко виступає у всіх розмовах, у взаємних закидах, а то і гострих непорозуміннях, в яких здається, немов усі мають рацію, а при тому ніхто не є вдоволений існуючим станом.

Наш щоденник не один раз подавав уже приклади у статтях чи листах до редакції на тему дальшої сили русифікації в Україні, що проявляється майже в усіх галузях державної адміністрації, в установах чи навіть в наукових інституціях. І хоча час минає, не бачимо багато змін на тому відтинку. Ось саме цього тижня дістали ми в редакції коверт висланого 23-го травня цього року листа з Києва до Філядельфії, який пишається далі печаткою „Киев, СССР" і „Почта СССР" та ще із серпом і молотом. Отже, після чотирьох років самостійности адміністрація української держави далі не може спромогтися на українські поштові печатки. Кажуть, що це коштує грошей, яких немає...

Може печатки коштують багато грошей, але, либонь, не коштує аж так багато виписати присутність українських достойників науки та громадських інституцій, що була зготовлена з приводу приїзду президента ЗСА Билла Клінтона до Києва. А все ж цей цілий документ був виготовлений російською мовою. І на жаль, така ж мова звучить все ще у більшості державних установ України, зокрема як розмовна між окремими працівниками. А ось минулого тижня була нагода послухати репортаж з Києва на американському телебаченні, конкретно каналі ч. 13 під назвою „Сині Києва". У ній бачили ми цілий ряд молодих людей обох статей, які тепер явно признаються до гомосексуальних нахилів. Але не це нас вражає, а факт, що всі ці молоді люди говорили тільки російською мовою.

Отже, не дивно, що постійно згадуємо про те, що в Україні далі українська мова стоїть на другому місці та як важко їй пробитися через стіну російської. Чи можна, отже, винувати американців, які все ще не можуть добре зрозуміти, яка різниця між українською і російською мовою і все ще вживають майже всюди російських перекладачів під час різних відвідин чи політичних розмов?

Але коли ми, мешканці Америки, майже півсторіччя зі щирим обуренням вишукуємо усі докази російських впливів на українську спільноту в Україні, треба нам безсторонньо ствердити, що і тут українська розмовна мова сходить на друге місце у молодшого покоління, яке у переважній більшості порозумівається між собою англійською мовою, так як те саме покоління в Україні — російською.

Отже, не на місці тут закидати собі взаємно „ми", а „ви", бо проблема, здається, лежить більше в однаковому почутті меншевартости, ніж у тому, з яких причин рідна мова відходить на другий плян. Певне, нелегко тепер змінити в Україні навик і примус довгих років, коли „старший брат" тримав усі прояви українства під нагайкою, а постійні переселення вимішували походження родин та відсували питання мови на далекий плян. Так само нелегко сьогодні змінити або усунути вплив американізації, яка діє на кожному кроці та однаково виявляється також у мішаних родинах, яких в діяспорі, на жаль, щораз більше. Це природний розвиток життя кожної еміграції і цього можна було сподіватися також від нашої політичної еміґрації, яка вирушила у заморські краї після Другої світової війни.

Але у всіх патріотичних заявах чи міркуваннях завжди підкреслювано, що „тільки злука з материком може затримати рідну мову та почування приналежности до українського народу" і здається при всіх цих запевненнях ми не сподівалися, що це так швидко станеться. Таке прийшло, і всі ми маємо безліч нагод спілкування з материком. Чи це, однак, допомогло для втримання української мови?

І насувається питання: чому і тут, і там українська рідна мова далі на другому місці?

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні прислати до редакції „Свободи" разом з двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Мар'ян Коць

МИ САМІ ВИННІ!

Інколи питаю себе: коли ж, врешті, ми почнемо мислити як державні люди з тисячолітніми традиціями, зі свідомістю джерел всеслов'янства на українських землях? Коли ж почнемо діяти й бути гідними наших прапредків білої раси, яка, на думку британських вчених, виводиться з берегів Дніпра? Шукаю розв'язки, аби замінити наш патріотизм — вміння вмерти в геройському чині — на вміння жити, творити, діяти, бути гідними й стануги понад оті нікчемні сили, які звели українство до сервілізму.

Можна, а може й потрібно було б, зупинитися на отих поняттях: жити, творити, діяти, розв'язка, сервілізм, патрітизм, аби не було сумнівів, що не мова тут про голослівність, а щире бажання зрушити ментальність справжніх, закостенілих сервілів. Постараємось заступити роздумування рецептом єдности.

Мова тут про справжню, а не нашу молитовну, по своїй суті облудливу, єдність. Вона має стати нашим щоденним актом діяння. Найпростіше досягнення єдности є тільки тоді, коли наше щоденне життя, включаючи всі інтереси, від релігійних почерез побутові, здійснюємо з повною свідомістю, що найближчим для нас є тільки українець. Підкреслюю, українець, його життя, буття, його добробут. А вже на другому пляні, у залежності від слов'янських, товариських, віровизнаневих, расових мотивів, — буде наша підтримка чужих інтересів.

А як насправді? Нидіє наше життя на поселеннях, слабнуть спроможності, йдемо на зустріч усім, хто виявляє нам споводну доброту. Вистане тільки усмішка, за якою криється вікова зрада наших інтересів.

Підвалинами буденного життя є господарська спроможність. Пошана до нації, до народности зумовлюється в нашому нещирому світі не святістю почувань, чистотою істини. Це все осміяне світом сучасного покоління, хоч якраз питоме, прикметне нам, українцям. А знівечене тим, що ми не подбали, аби розбудувати так наші фундаменти господарського життя, аби мати оту спроможність стати зразком для світового наслідування. У Канаді й ЗСА нашого люду приблизно, аби не перебільшувати, два мільйони. Знаємо, що до українських банків, кас, кооператив належить тільки 15-20 відс. українського членства. Загально внесено два більйони долярів.

Навіть поголовно, 20 відсотків членів зберігають свої заощадження в неукраїнських фінансових установах, які ніколи не подали підтримки українській людині, інтересам України. Приймаємо, що тільки 50 відс. капіталу є поза, тобто інших 4 більйони. А якщо додати до того капітал отих 80 відс., які взагалі не є членами наших фінансових установ, тобто 16 більйонів? Разом 18 більйонів долярів українських заощаджень працює не в українському інтересі, а часто проти нього. Ці цифри напевно набагато більші.

Подумаймо над тим, скільки могли б ми зробити, диспонуючи капіталом 20 більйонів дол., коли тільки двома більйонами ми все таки зберегли себе! Наскільки можна б розбудувати наше економічне життя, через нові підприємства, індустріяльні почини, купівлю середників радіо, преси чи телевізійних програм, якщо вже не станцій. Чи посмів би обмовляти Морлі Сейфер наш стостраждальний народ і знеславлювати його, знаючи, що йому відповіли б українські телебачення чи американська преса, якої власниками були б українці? Ні, читачу, це не перебільшення. Це були б висліди господарського плянування, які поставили б нас там, де ми належимо. А далі, співробітництво з іншими державами й їх індустріяльними осередками. Зближення інтересів України до світових, чесних інтересів. Якими інвестиціями диспонували б ми в час нинішньої відбудови української держави? Чи потрібно було б ставати в ряди прохачів? Чи запрошували б чужинецький капітал? Чи вистачило б намалювати серце над Львовом для теплих почувань, а летіти туди неукраїнськими літаками? Чи імпортували б з України стилеві плащі, чи робив би це хтось за нас, так як, для прикладу, пече нюйоркчанам смачний неукраїнський хліб, який уміла пекти кожна селянка?

Якщо б тільки половина нас на поселеннях у ЗСА і Канаді, тобто один мільйон, стала членами УНСоюзу, чи думали б ми над продажею єдиного українського бизнесового будинку, чи, може, купували б частину Рокефеллерівського центру?

Це все не фантазії. Це мій натяк отим 80 відс. „патріотів", які самі й їхні установи підкріплюють важко запрацьованим капіталом антиукраїнські сили. Вам плюють в обличчя, вас нівечать, доказують, що ви „хохли", сміються з вас, кплять. Не підбадьорюйте себе, що ви провідні діячі, що члени видатних організацій чи клюбів, що ваші й ваших однодумців імена на сторінках преси. Подумайте, усвідоміть собі, як грішите перед нацією, перед Творцем життя, коли не ставите інтереси українця на першому місці перед свіма іншими. Дайте приклад зрілого, державницького спілкування. Навчіть своїм прикладом грамотного й неграмотного як бути й працювати для свого народу, аби станути „в народів вольних колі"!

Богдан М. Слабий

ЦІКАВИЙ НАУКОВО-НАРОДНИЙ ЖУРНАЛ

Недавно потрапив мені до рук другий випуск науково-народного журналу „Зелені Карпати" (ч. 3-4, 1994), і я з великим зацікавленням прочитав його. Більшість статтей написані науковцями, і в них можна знайти цікаві думки про місцеві події та звичаї, а навіть прислів'я та міти. Більшість статтей — на тему Карпат, екології. Можна, однак, знайти вістки про різні зустрічі, як, наприклад, про екологічну нараду в Польщі, міжнародну екологічну зустріч в м. Косові, відвідання Карпат австрійськими ботаніками тощо.

Цікаво написана стаття „Зелене міжкордоння" — про користь Карпат, що віддзеркалюється на людському здоров'ї, економіці, екології та охороні природного довкілля. Під заголовком „Сиві грехоти Горган" можна прочитати про надвірнянський ліс. Описи рослинного та тваринного світу з таблицями та знімками особливо цікаві. „Екзотика чи рекреація майбутнього?" описує створення свого роду „заповідника" на площі 119 тисяч гектарів, щоб зберегти будівлі та краєвид бойківської минувшини. Також можна знайти статті про пташиний, тваринний та рослинний світ верхів'я Білого Черемошу та Чорного Долу. Між іншим, описані рослини, що ніде інде не зустрічаються в Україні.

Є статті міністра екології України Романа Шпека про забруднення по всій Україні. З неї можна довідатися про заходи, як запобігти лиху і що робиться, щоби притягнути зацікавлення чужоземної індустрії та при тому самим зберегти природу. Розмова журналіста з керівником заповідної справи й біологічних запасів у міністерстві охорони навколишнього середовища Миколою Стеценком не лище цікава, але й корисна. Справа йде про зникнення рослинних та тваринних видів, записаних у „Червоній книзі", про боротьбу за стримання зникнення таких видів.

У статті „Кам'яні коси Косівщини" розглядається вартість та загальне зацікавлення в розкопках Косівщини. В тих розкопках знаходять речі від часів III століття до часів Довбуша. Включені знімки знахідок, а навіть церкви Пресвятої Тройці в с. Яворів. „Таємиця Страгори" — це довша стаття двох письменників, що торкається культури старорусього середовища на Делятинщині. На підставі розкопків та інших даних написана цікава стаття „По кістках — до цивілізації" життя населення від часів мамутів до княжих часів.

Д-р Ю. Крочко у статті „Діти тьми" розповідає про цікаві прикмети кажанів (лиликів) та їх корисну роботу у винищуванні шкідливих комах. „Чорна габа" описує причини, які довели до повеней на Україні та знищення майна і жертв серед людей. Однак письменник розглядає також можливості, які могли б запобігти такому нещастю в майбутньому. Є короткі спогади і про жорна. Журналіст В. Криворучко написав про замах на життя народного депутата Р. Захарії в 1993 р., котрий працював, щоб стримати забруднення від хемічних та металюрґійних підприємств.

Стаття „Хворі груди землі" описує розвиток заповідника на Буковині, екологічний підхід, а також наслідки. „У борг розумний не

(Закінчення на стор. 3)

Закарпаття. Туристична база „Синевирське озеро" на озері Синевир.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про непрофесійних рецензентів

Кожного дня, коли беру в руки „Ню Йорк Таймс", то, закінчивши політичні новини, розуміється, споглядаю на сторінки, присвячені театрові, виставкам, концертам — усім новим імпрезам, що відбуваються в Ню Йорку чи інших містах та читаю останні рецензії на їх прем'єри. Не тому, щоб негайно їх побачити чи послухати, бо в сьогоднішній час вони надто коштовні, щоб пересічний журналіст та ще до того український міг собі дозволити відвідувати усі ці гарні імпрези.

Але коли хочеться мати уяву, що з того таки дійсно вартісне, а що тихо і скоропостижно загине на Бродвеї, „оф" Бродвеї чи в Лінкольн Центрі, то таки треба пильно слідкувати за професійними оцінками, що їх дають постійні та широковідомі критики „Ню Йорк Таймсу". Знаємо добре з писань та різних розповідей, як з биттям серця вичікують до пізньої ночі виконавці тої чи іншої прем'єри, щоб дістати ще мокру від фарби газету, в якій критик підніс до небес чи піддав осуду виставу, концерт або іншу мистецьку подію, бо від того залежить її дальший успіх чи неуспіх, і не лише престижевий, але й фінансовий. В „Ню Йорк Таймсі" довгими роками паном життя і смерти усіх вистав — театральних і фільмових — був відомий рецензент К. Барнс, тепер його місце зайняли Джанет Маслін і Ніль Стравс, які вже також набрали сили у своїх оцінках. Це саме стосується музики чи малярства — тільки там знаходимо інші прізвища, але завжди вони повторюються. Бо мистецька критика не випадкове зайняття, а професія, до якої треба студіювати, приготовлятися та бути озброєним у відповідне знання справи, бо тут потрібний витончений смак і справжній журналістичний хист саме до такої професії. Так воно є тут і в Европі. Пригадуються мені давніші часті відвідини двоюрідної сестри — піяністки в Парижі та те її напруження, яке тримало артистку після кожного концерту, аж до моменту, коли у „Фіґаро" чи „Парі Суар" появилася рецензія з останнього концерту.

Все це яскраво вказує на силу і вагу пера професійних рецензентів та як з ними числяться усі мистці, а передусім публіка, яка з рецензії вичитує і виробляє собі погляд на ту чи іншу імпрезу. Але ті рецензенти ніколи не бувають „доморослими", а втішаються загальною повагою з рації свого діла та відповідної до того підготовки.

На жаль, важко нам виробити собі за цей короткий час і з нереґулярного надходження української преси з України ясне поняття про те, як воно тепер там є і чи займаються критикою випадкові люди, чи, однак, покликані до того фахівці. Зате з повним переконанням можемо ствердити, що, на жаль, в діяспорі таких професійних рецензентів у нашій спільноті тепер немає, а писанням рецензій займаються випадкові та нефахові люди, яких або просять самі виконавці, або вони це роблять із власної ініціятиви, вихваляючи „під небеса" своїх приятелів і гостро критикуючи тих, які їм із особистих причин або навіть громадсько-політичних не до вподоби. При тому завважуємо часто, що компетентними до писання рецензій уважаються у нашій спільноті люди з цієї самої професії, що й виконавці, отож малярі пишуть про малярів, музики про музик, а співаки про співаків. Чи можна в такому випадку бути справді об'єктивним та дати безсторонню оцінку?

У висліді чутаємо, як вихваляють у панегіриках пересічність або знову дуже добрих виконавців ганять лише тому, що такий „доморослий" критик сам колись „також був на сцені". Тож не дивуймося, як молодші віком читачі нашої діяспорної преси не вірять ніяким рецензіям і загально переконані, що вони є „передзвоном" і не дають справжньої фахової оцінки. Тут, як ніде в іншій професії, треба її знати і треба цю нелегку оцінку дати цілком фахово, переконливо та об'єктивно, а не так, щоб викликувати спротив глядачів, які бачили імпрезу, і не ображати ані глядачів, ані виконавців, коли вони на це не заслужили.

Тому так дуже хочеться поставити питання, на яке досі ми не знайшли відповіді: чому не маємо професійних рецензентів, а лише поганих аматорів того діла?

Чи наші ледь животіючі паростки культурного життя дочекаються нарешті рук, які б фахово і з душею їх культивували?

О-КА

Микола Рябчук

УКРАЇНСЬКА БЕЗПЕКА З ПОГЛЯДУ БРИТАНСЬКОГО ПОЛІТОЛОГА

Тарас Кузьо, „Національна безпека України". Переклад з англійської. „Військо України", ч. 4—5, 1994, 147 стор.

II

„Росіяни завжди розглядали включення українських територій до складу імперії як своє право на успадкування середньовічної держави, яку прийнято називати Київською Руссю і з якої беруть витоки три східньослов'янські народи. Тому багатьом росіянам важко сприйняти незалежність України". У принципі, цими двома фразами автор непогано з'ясовує місце, яке посідає Русь-Україна в російській історії, проте навряд чи цього досить, аби збагнути її місце в російському історичному міті, в російській безмірно мітологізованій національній самосвідомості, — без чого всі подальші розмови про російську ірраціональну любов-ненависть до України (любов до міта, ненависть до реальности) можуть сприйнятися невтаємниченим західнім читачем, у кращому разі, як вияв „загадкової" російської душі — в дусі Достоєвського, а в гіршому — і це ймовірніше — як злостиві наклепи українських та інших націоналістів-русофобів на безневинних російських демократів. А тим часом, як пише Тарас Кузьо, „більшості мешканців Росії та її політичних діячів важко примиритися із 'втратою' України. Вони не сприймають її як рівноправного партнера і вважають, що Україні слід бути напівнезалежною від Росії або навіть знову возз'єднатися з нею"; „У російської правлячої еліти домінує тверде переконання в тому, що незалежність України — це щось тимчасове".

Відтак, загальні висновки, що їх робить Т. Кузьо про українсько-російські взаємини, важко назвати оптимістичними: „Ціла низка проблем, що призвели до холодної війни у відносинах між Росією та Україною, не залишає надії на їхнє швидке поліпшення. Навпаки, цілком імовірно, що ці стосунки навіть погіршуватимуться".

І все таки, за всієї серйозности зовнішньої загрози з боку Москви, Тарас Кузьо цілком слушно вважає, що „найбільшу загрозу назалежности України, її територіяльній цілісности та безпеці становлять внутрішні проблеми", передусім — „затяжна економічна криза та недостатність реформ".

Цю свою ключову ідею дослідник обґрунтовує послідовно і переконливо. Передусім він показує, що внаслідок багатьох століть бездержавного існування, брутального етноциду, асиміляції національних еліт і русифікації більшости урбаністичних реґіонів, на Україні ще й досі „не завершився процес формування нації", а отже й самій українській державі бракує сьогодні „широкої національної бази, тобто населення, відданого ідеї незалежности будь-якою ціною. Крім того, всі українські землі були об'єднані в одній державі щойно після Другої світової війни, проте й після цього вони управлялись не так із Києва, як із Москви, — „як сукупність окремих реґіонів у межах імперії". Це, звісна річ, не сприяло консолідації місцевого населення довкола ідеї української держави, ані її подальшій леґітимізації. Навпаки, в умовах економічної кризи реґіональні відмінності трансформуються в реґіональний сепаратизм, дестабілізуючи й без того слабку державу. Особливо драматичними є відмінності між східньою Україною й західньою, що їх дехто намагається перетворити в джерело постійного й глибокого конфлікту. Крім того, стверджує Тарас Кузьо, реґіональна різнорідність та нерівна національна свідомість не дають змоги українським лідерам „виробити послідовну політику національної безпеки та зформулювати загальноприйняту концепцію національних інтересів". Як наслідок — в Україні досі „не вироблено чіткої концепції національних інтересів", „не визначено пріоритерів у воєнній та зовнішній політиці", не зформульованно „напрямків розвитку в найтяжчих умовах політичної та економічної кризи". Щогірше, — „протягом усього терміну свого перебування на посаді Леонід Кравчук так і не визначився щодо шляху, яким має йти країна, Президентом якої він є".

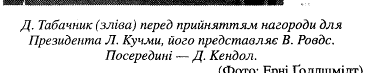
(Закінчення на стор. 3)

У Нью Йорку вшановано Президентів Л. Кучму і Дж. Буша

Нью Йорк (ПС Амбасади України). — В урочистій атмосфері залі одного з нюйоркських готелів відбулася церемонія передачі нагороди „Нова Европа" Президентові України Леонідові Кучмі. Від його імені нагороду прийняв голова Адміністрації Президента Дмитро Табачник, який очолював урядову делеґацію, до складу якої входили віцепрем'єр-міністер Сергій Осика, амбасадор України в ЗСА Юрій Щербак, постійний представник України при ООН Анатолій Зленко, радник Президента України Дмитро Видрін.

Заснована відомим американським Інститутом досліджень проблем Сходу і Заходу, нагорода „Нова Европа" — кришталева чаша, що символізує єднання країн світу, була раніше вручена президентам Чехії, Мадярщини, Словаччини та іншим провідним европейським і американським політикам, які внесли видатний вклад в поширення ідей демократії, зміцнення співробітництва між країнами Центральної та Східної Европи із Заходом.

Цьогорічну нагороду присуджено Президентові Л. Кучмі за „видатний внесок в демократичну трансформацію України та виведення української держави на нове вагоме місце в Европі і світі". Другим лавреатом нагороди став колишній президент ЗСА Джордж Буш, якого удостоєно цього звання „за видатну ролю в закладенні основ нової, вільної Европи та утвердженні життєздатности трансатлантичних відносин".

Д. Табачник (зліва) перед прийняттям нагороди для Президента Л. Кучми, його представляє В. Ровдс. Посередині — Д. Кендол. (Фото: Ерні Ґолдшмідт)

Вручаючи ці нагороди Президентові України та Дж. Бушеві, почесний президент корпорації „Пенсіко" Доналд Кендолл та віцепрезидент одного з найбільших у світі банків „Сітібенк" Вілліям Ровдс наголошували на особистому внеску обох лавреатів в міжнародний процес створення і утвердження нового світового порядку, зміцнення безпеки і стабільности в Европі, поширення демократичного партнерства між країнами Заходу і Сходу.

Приймаючи нагороду Д. Табачник відчитав звернення Президента Л. Кучми, в якому між іншим говориться, що мета України — створити державу, в якій економічна свобода людини забезпечена політичними правами. Україна рішуче виступає проти ізоляціонізму і хуторянства, проти відгородження себе від інших культур та інформаційних потоків. В історію увійдуть ті політики, які ламали „залізні завіси" між народами.

Виступаючи на церемонії вручення міжнародних нагород, колишній президент ЗСА Дж. Буш підкреслив особливу ролю України та її Президента Л. Кучми в зміцненні безпеки и стабільности на европейському континенті. Саме завдяки політичній волі Президента Кучми, підкреслив Дж. Буш, Україна будує незалежну державу, яка проповідує принципи відкритого і поважного ставлення до своїх сусідів, що є важливою запорукою стабільного розвитку нової України.

Оплесками зустріли присутні виступ президента Корпорації міжнародних приватних інвестицій ЗСА Рутт Гаркін. Вона повідомила про створення 250-мільйонового фонду приватних інвестицій, який гарантуватиме американські капіталовкладення в українську економіку. Створення такого фонду стало можливим завдяки значним успіхам України у впровадженні та принциповому проведенні курсу ефективних економічних реформ після обрання Л. Кучми Президентом України.

На завершення церемонії виступив засновник і директор Інституту досліджень проблем Сходу і Заходу Джан Мроз, який підкреслив, що приклад України та Президента Л. Кучми є інспіруючим для інших держав Центральної та Східної Европи.

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ!

Підтримка українських фундацій уможливлює програму „Нова"

Великі проєкти не можна здійснити поодинокими зусиллями. Вони вимагають згуртування всіх сил, усіх коштів. Окремі дари доброчинців, які вони жертвують на українські фундації, можуть скласти поважну суму і відіграти значну або й вирішальну ролю у підтримці різних важливих справ.

Ці засади, випробувані життям, можуть бути прикладені до будь-якого, більш-менш значного проєкту, взятого на себе українською громадою. Зрозуміння і жертвенність громади, помножені на відданість справі українознавства окремих науковців і професіоналістів, творять віхи в історії українців в Канаді. Однією з них, безумовно, є програма двомовного шкільного навчання „Нова", розроблена доктором Оленкою Білаш.

Програма довела свою ефективність, одним із свідчень чого є впровадження її методики в розробу подібних програм в інших мовах. Але етапи підготови й видання матеріялів вимагають значних коштів. Отож, демонструючи щедру громадську підтримку, Канадська Фундація Українських Студій (КФУС) виділила цієї весни 25,000 дол. на розвиток україномовної програми „Нова". Така подія, безумовно, не була б можлива, якби не пожертви на фундацію окремих осіб з української громади, які дбають про дальший розвиток української мови в Канаді.

„Ми усвідомлюємо, що майбутнє українських студій в Канаді залежить від постійного числа молоді, яка вивчатиме українознавство: від школярів першої кляси до студентів університетів, — прокоментував Мирослав Дяковський, президент КФУС, яка знаходиться в Торонто. — Саме тому ми підтримуємо „Нову". Ця програма новаторська, ефективна і розроблена таким чином, що віддзеркалює спосіб думання дітей від шестирічного до одинадцятирічного віку".

Заснована за допомогою Федерації українських професійних клюбів, КФУС присвятила довготривалу підтримку програмі „Нова" — першій україномовній програмі, створеній вчити української мови як школярів, що не володіють цією мовою, так і для тих, що вже мають певні початкові знання з неї.

„Випрацювання і видання засобів для навчання української мови в наших школах забирає довгий час і коштує багато грошей, — каже Маруся Петришин, директор Методичного кабінету української мови (МКУМ), який випускає у світ матеріяли „Нови" зі своєї штаб-квартири в Канадському інституті українських студій Альбертського університету. — Цей проєкт неможливо було б здійснити, якби не постійна, щедра жертвенність доброчинників з української громади та українсько-канадських фундацій". М. Петришин підкреслює також більшу вірогідність того, що уряди підтримуватимуть ті проєкти, за якими стоїть громадськість, особливо в ці часи бюджетних обмежень.

Випробувана в Альберті протягом 1987 і 1988 років „Нова" вже впроваджена в початкових школах трьох степових провінцій та Онтаріо. Створена з наміром використання у двомовних програмах, вона успішно пристосована для клясів спадщинних мов та рідних шкіл у З'єднаних Стейтах Америки, Бразилії, Австралії, Польщі, Словаччині і Латвії, у Парижі й Москві.

Забавна, кумедна й цікава „Нова" пропонує багате розмаїття напружених, взаємодіючих навчальних занять та ресурсів для навчання української мови дітей якомога природнішим способом. Програма видає зараз матеріяли для третьої кляси і розробляє читанки для четвертої, п'ятої і шостої кляс. Її безупинна робота підтримується кількома важливими партнерами.

У 1987 році Клюб українських професіоналістів і підприємців (КУПП) Едмонтона початковим даром у сумі 200,000 дол. зі свого фонду для навчальних підручників заснував Методичний кабінет української мови. З того часу, щороку, завдяки вмілому розпорядженню інвентарем серії читанок „Тут і Там" (першої серії текстів, опублікованих для української двомовної програми) Клюб продовжує щедро підтримувати видання матеріялів „Нова".

Мирослав Дяковський, президент Канадської фундації українських студій, і Маруся Петришин, директор Методичного кабінету української мови, при врученні чека фундації.

У березні 1995 року Альбертська фундація для української освіти, доброчинна структура при едмонтонському КУПП, пожертвувала половину її приходу з казіно, щоб пришвидшити процес видання матеріялів „Нови".

За словами Андрія Гладишевського, президента Клюбу українських професіоналістів і підприємців, є „дуже важливо, щоб уряд розглядав професійно-підприємницькі кола громади як такі, що стовідсотково підпирають „Нову" і двомовну програму. Вони випробовують міць впливу нашої громади, щоб пересвідчитись, чи потрібно їм продовжувати підтримувати цю програму".

Значна громадська підтримка надійшла із боку Української канадської фундації ім. Тараса Шевченка. Як філія Конгресу українців Канади, фундація, що розташована у Вінніпезі, ухвалило виділити на опублікування „Нови 2" і „Нови 3" дві дотації, по 25,000 дол. кожна: у 1991 і 1994 роках.

— „Нова" дуже популярна як серед учителів, так і між школярами, — каже Лідія Гаврищків, виконавча директорка фундації. — Для програми існує благодатний ґрунт. І як установа, що підтримує українську культуру і мову в Канаді, ми, безумовно, зацікавлені сприяти цій програмі.

Відділ мовних програм Міністерства освіти Альберти спонзорував розробу „Нови", допомагаючи, завдяки своїй групі мовних експертів та консультантів, у створенні і випробуванні ресурсових матеріялів. Інші рівні урядової допомоги включають підтримку видання „Нови 1" і „Нови 3" від Управління програмами багатокультурности, Відділу канадської спадщини федерального уряду. Міністерство освіти та виховання Манітоби допомогло з розробою „Нови 3".

„Видання першорядних, привабливих матеріялів для навчання української мови було б недосяжною мрією, якби не наші партнери, — підсумовує М. Петришин. — Як наслідок цієї підтримки, ми спроможні розробляти засоби, що по-справжньому ефективні у навчанні української мови".

Оленка Мельник
(переклад Галини Клід)

ЦІКАВИЙ...

(Закінчення зі стор. 2)

бере..." — це стаття про наслідки поганих дій, а також брак таких дій та вартість живого лісу чи його зрубаного дерева.

Про минуле та теперішнє життя довкола сіножаті можна прочитати у статті „Ясенівські сіножаті". Авторка статті „За чужими законами" пише про наслідки „нічийної" власности. Можна також дещо прочитати про вовкулаків, гонихмарників та двоєдушників. Є стаття про традиції народних обрядів, а також про вживання лікарських рослин.

В журналі чимало світлин — кольорових та чорно-білих, котрі дають читачеві нагоду збагнути природу Карпат. Знімки зимових та літніх краєвидів, а також рослинного та тваринного світу добре виконані.

На жаль, із-за браку місця в газеті нема змоги згадати про решту статтей, котрі також старанно написані й рівно ж цікаві.

„Зелені Карпати" — є дуже цікавий журнал. Статті можуть зацікавити як наймолодших — учнів середньої школи — так і найстарших — людей на пенсії, хоч друк деяких статтей замаленький для старшої людини. Адреса редакції: Україна 29580, Закарпатська обл., м. Рахів, вул. Красне Плесо, 77. Тел. 2-26-59 або 2-21-93.

УКРАЇНСЬКА...

(Закінчення зі стор. 2)

Уся ця непевність, невизначеність і двозначність є закономірним відбиттям амбівалентности українських посткомуністичних еліт і самого українського суспільства. Україна фактично пожинає сьогодні наслідки того, що в іншій своїй книзі Тарас Кузьо влучно назвав „незакінченою революцією". Про незформованість української нації як головну причину „незакінчености" національно-визвольної революції ми вже говорили; про незформованість громадянського суспільства — як головну причину „незакінчености" революції антикомуністичної — варто дещо сказати.

За визначенням Т. Кузя, „брак традицій демократії на більшості території, що була під суверенітетом Росії, є головною перешкодою на шляху до встановлення парляментської демократії в Україні. Громадянське суспільство, справді незалежна преса та сильні партії... існують лише в західній Україні завдяки більш ліберальним наслідкам іноземного панування... Правова держава покищо не має глибокого коріння в Україні, а демократичні перетворення суспільства на засадах закону здійснювалися не завжди правильно". Як наслідок — колишнім совєтським республікам, на зразок України, „бракує соціяльної бази, необхідної для забезпечення їхнього швидкого перетворення на демократичні держави з ринковою економікою". Зокрема, „той факт, що в Україні мало уваги приділяється реформам, можна пояснити відсутністю тиску на уряд з боку населення (з боку громадянського суспільства! — М.Р.), а також недостатньою переконаністю керівництва у необхідності проведення цих реформ".

Незформованість нації і громадянського суспільства в Україні зумовили слабкість національно-демократичного руху і незавершеність обох революцій — національно-визвольної та демократично-антикомуністичної. Не маючи достатньої сили (достатньої соціяльної і національної бази) для самостійного здійснення двох згаданих революцій, українські націонал-демократи змушені були піти на союз із націонал-комуністами. „Незавершеність", себто половинчатість і неостаточність обох згаданих революцій якраз і стала побічним, коли не головним наслідком такого альянсу.

Усі ці чинники, що їх Тарас Кузьо окреслює як „брак об'єднуючих моментів — спільної релігії, націоналістичних почуттів, економічних успіхів і політичних перетворень", істотно ослаблюють Україну, поглиблюючи її вразливість перед зовнішньою, себто російською, загрозою. Відтак, ще і ще раз наголошує дослідник, українським політикам слід якнайшвидше усвідомити, що „найбільшу загрозу незалежности України, її територіяльній цілісності та безпеці становлять саме внутрішні проблеми".

Схоже, нова українська адміністрація, за всіх своїх недоліків, здає собі справу з окреслених вище імперативів. Інша річ — чи стане їй сили й уміння вирішити всі ті внутрішні проблеми, від яких справді вирішальним чином залежить національна безпека України.

Що ж до книжки Тараса Кузя, то найкращим компліментом для її автора, гадаю, мав би бути той факт, що майже за два роки від часу її написання і майже за рік від часу публікації абсолютна більшість авторських висновків і спостережень залишається актуальною. Крім, може, „ядерного" сюжету, який дійшов торік, будемо сподіватися, успішного завершення — всупереч більш песимістичним прогнозам Т. Кузя. Та ще, здається, зовсім неактуальними стали авторські сентенції про „зростання націоналістичних тенденцій" та про можливість „приходу до влади крайніх націоналістів у Києві". Хоч, як на мене, то вони й перед тим не були актуальними — всі оті теоретизування про можливість на Україні „націоналістичного перевороту" чи „націоналістичного заколоту", що є радше даниною західнім стереотипам (додаймо сюди ще й фразу про мітичний „націоналізм" Кравчука чи про „значний вплив націоналістів (!) у Міністерстві закордонних справ та Міністерстві оборони"), — аніж об'єктивним відбиттям українських реалій. Втім, усі ці дрібні огріхи не псують враження від дуже доброї, змістовної і дуже своєчасної книги.

БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КНИЖКИ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ!

СВЯТКУЮТЬ...

(Закінчення зі стор. 1)

Сойм обрав президентом Карпатської України Августина Волошина, видатного політичного діяча, який спочатку був директором учительської семінарії в Ужгороді. Брав активну участь у у культурному і видавничому житті, видавав підручники і єдину в Угорщині українську газету “Наука”, пізніше газету “Свобода”— у 1920-38 роках. Як член-засновник Руської Народної Ради в Ужгороді відіграв важливу ролю в політичному самовизначенні Закарпаття.

Карпатська Україна невдовзі була окупована хортистською Угорщиною.

В Мукачеві 26-го листопада 1944 року відбувся перший з'їзд народних комітетів Закарпатської України, у якому взяли участь 663 делеґати і вони ухвалили маніфест, перший пункт якого проголошував: “Возз'єднати Закарпатську Україну і вийти зі складу Чехо-Словаччини”.

Між СССР і Чехо-Словаччиною договір про Закарпатську Україну був підписаний 29-го червня 1945 року, а 23-го листопада того ж року Національні збори Чехо-Словаччини ратифікували цей договір. Президія Верховної Ради СССР ратифікувала договір 27-го листопада 1945 року. У наступному, 1946 році 22-го січня Президія Верховної Ради СССР видала указ про створення Закарпатської области у складі України.

На врочистому засіданні, присвяченому 50-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною, виступили голова Верховної Ради Олександер Мороз, голова Закарпатської обласної Ради, депутат Верховної Ради Сергій Устич та делеґат першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України Андрій Шакета. По закінченні засідання в кінозалі Верховної Ради відбувся концерт майстрів мистецтв Закарпаття, після якого депутати і гості переглянули відеофільм про цей український край.

АВТОР ВНОСИТЬ ПОПРАВКИ

Після надрукування статті „Остання передвоєнна матуральна кляса української гімназії в Станиславові" („Свобода", чч. 105–108 з 6, 7, 8 і 9 червня 1995 р.) автор І. С. Коропецький вніс деякі поправки.

У ч. 105 17-ий рядок згори першої колонки слід читати: „з 1932–33 шкільного року"; 11-ий рядок згори третьої колонки — „Іван Ґолембйовський".

У ч. 108 в першій колонці 15-ий рядок знизу треба читати: „бухгальтер, помер в Івано-Франківському"; 13-ий рядок знизу — „інженер-дизайнер". В другій колонці 17–18 рядок згори: „залишилося нас ще 12 на цьому світі, чотири в Україні та вісім на Заході".

У ПЕРШУ СКОРБНУ РІЧНИЦЮ УПОКОЄННЯ

бл. п.

о. протопресвітера

АРТЕМІЯ СЕЛЕПИНИ

повідомляю рідних і приятелів, що 1-го липня 1995 р. о год. 10-ій ранку відбудеться

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

в церкві-пам'ятнику св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Прошу молитов за душу покійного.

У глибокому смутку

дружина — ОЛЕКСАНДРА

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Відгукаючися на заклик Екзекутивного Комітету УНСоюзу про зложення пожертви на видавничий фонд „Свободи" на покриття підвишки за поштову пересилку газети, ви можете свої пожертви складати у вашого секретаря відділу, або посилати прямо до адміністрації „Свободи" на адресу:

30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302

Клюб українських професіоналістів в Едмонтоні заохочує до вивчення української мови

А. Гладишевський вручає нагороду Т. Ковальчук за найкращі досягнення з української мови у 12-ій клясі.

„Мета стипендійної програми Клюбу Українських Професіоналістів і Підприємців — заохотити школярів і студентів відзначитись у вивченні української мови, як і в академічній підготові взагалі", — каже президент клюбу Андрій Гладишевський. Присвята клюбу україномовній освіті бере початок з 1987 року, коли було зібрано 200,000 дол., щоб допомогти заснувати Методичний кабінет української мови. Автономна установа створена в рамках Канадського Інституту Українських Студій Албертського університету, розробляє підручники та інші матеріяли освітньої програми, щоб вчити українську мову в двомовних початкових школах. Клюб продовжує збирати гроші для програми освітнього розвитку „Нова".

Нещодавно голова Освітнього комітету клюбу Борис Радьо почав розсилати нові анкети для висування майбутніх кандидатів на нагороди. Щороку клюб виділяє чотири нагороди для кращих учнів рівня 7–9 кляс, сім нагород — для 10–12 кляс й одну нагороду для університетського рівня. Цього року суми деяких нагород збільшено. Студентам університету, наприклад, буде приємно дізнатись, що нагорода клюбу в їхній категорії зросла з 400 до 850 дол.

„Навики української мови допоможуть молоді скористатись можливостями праці та діловими перспективами, які відкрились в Україні та Східній Европі, — каже А. Гладишевський. — Ми також хотіли б бачити, що вони продовжують сприяти розвиткові української стипендійної програми на університетському рівні".Самі студенти часто називають менш прозаїчні причини їхнього зацікавлення вивченням української мови. Пошук своєї ідентичности привів Катерину Шептак, студентку третього року відділу початкової освіти Албертського університету, українку другого покоління, назад до кляси, щоб вивчати українську мову на університетському курсі „Українська мова-100". „Це — моє коріння, — пояснює вона просто. — я відчула величезну потребу знову прив'язатись до моєї спадщини".

Змалку, на протязі чотирьох років, Катерина відвідувала суботніми ранками кляси української мови й танцю при українській католицькій церкві св. Василя. Значна відстань від її домівки в місті Ледук до церкви була перешкодою для продовження цих кляс й унеможливила її навчання в українській двомовній шкільній програмі. Отож, на той час, коли вона відновила зайняття з української мови в університеті, пройшло десять років.

„Це трохи страшно, — признається вона зі сміхом. — Але я хотіла отримати оцінку,9' і ніщо не могло мене зупинити. Я по-справжньому насолоджувалась тим, що безумовно допомогло моїм оцінкам".

Свій успіх вона завдячує, до великої міри, надихаючому прикладові її вчительки, викладачки української мови з Києва, яка двічі в тиждень зустрічалась із зацікавленими студентами для неформального спілкування. Катерина та її близька подруга, яка навчалась у тій же клясі, зустрічались також кілька разів в тижні, щоб управлятись в розмовній українській мові. Не зважаючи на початкові труднощі, Катерина отримала свої „9" і пішла далі: навчатись на курсі „Українська мова-200" та виграти нагороду Клюбу Українських Професіоналістів і Підприємців Едмонтону. Вона дуже хотіла б колись викладати українську мову в двомовній шкільній програмі, але усвідомлює, що перед нею значний шлях для досягнення природної розмовної плинности.

Триша Ковальчук згадує роки, проведені в українській двомовній програмі початкової католицької школи св. Матвія, як щасливий, чудовий період в її житті. Вона не тільки була захоплена програмою та культурним зайняттями, але й до цього часу дорожить тісною дружбою, яка зародилась тоді.

„Змалечку я хотіла ходити до української школи, — пригадує Триша Ковальчук, нинішня студентка першого року відділу стоматологічної гігієни Албертського університету і українка третього покоління, прабатьки якої поселились на хуторах Алберти й Саскачевану. — Я ще й тепер пам'ятаю прізвища всіх дітей, які були разом зі мною в українській початковій програмі".

Її засмутило те, що вона змушена була покинути програму, коли перейшла до 7-ої кляси. Школа, яка пропонувала українську програму, знаходилась на другому кінці міста — задалеко для дванадцятилітньої дівчинки, щоб їздити щодня туди й назад. Рішучій Триші, яка вирішила не вратити набуті знання української мови, прийшла в голову творча розв'язка. Вона вмовила свою найкращу подружку бути добровольцями щоп'ятниці пообіді у Будинку Опіки св. Михаїла, який був поруч її хати на півночі міста. Дівчатка мали широкі можливості вправляти свою українську мову, граючи в карти, причісуючи волосся, читаючи або просто відвідуючи старих мешканців Будинку опіки, багато з яких були корінними українцями.

Присвятивши понад 200 годин добровільної праці Будинку Опіки св. Михаїла, Ковальчук була достатньо підготовлена, щоб бути нарівні зі знаннями української мови своїх однолітків у 10-ій клясі, коли вона записалась до католицької середньої школи ім. Остина О'Браєна. Минулого червня вона закінчила школу з досягненнями, які були винагороджені кількома нагородами, включно з Нагородою Клюбу Українських Професіоналістів і Підприємців Едмонтону: в середньому, 99 відсотків з української мови і 91 відсоток із загальних академічних знань.

Як і більшість переможців нагород клюбу (минулого року їх було дев'ять: на рівні 7–9 кляс, 10–12 кляс та університетському рівні), Триша мусіла вивчати українську мову як другу мову, тому що нею або мало послуговувалась вдома, або не використовувала взагалі. За її словами, докладені зусилля варті того: її спроможність спілкувалась українською мовою з дідусем і бабцею по материнській лінії, яких вона відвідує щомісяця на їхній фармі в Мандерах, приносить їй очевидну приємність. Інші винагороди з набутих знань включають суспільне життя української громади: відвідування концертів та забав зі старими шкільними товаришами та насолоду безпосередньої участи в сезонових святкуваннях, як писання писанок і володіння гагілок на Великдень, чи колядування з родичами по фармах на Різдво.

Спроможність говорити українською мовою додала глибину і життєвість її стосункам з родиною та громадою. „Українська мова відіграє дуже важливу ролю у кожному аспекті мого життя, — каже Триша Ковальчук, найстарша з п'яти дітей у родині. — Я відчуваю велику потребу продовжувати підтримувати традиції, з якими я виросла, і виховати моїх власних дітей на засадах сильної української моралі та вартостей, на яких я виховувалась".

Пошуки ідентичности втримували правильний курс Далі Мальченко продовж її 12 років в едмонтонській українській двомовній програмі — від передшкілля до 12-ої кляси католицької середньої школи ім. Остина О'Браєна. Вона також вважає себе щасливою, тому що мала змогу брати участь в іншій українській культурній діяльності, як Пласт, різноманітні танцювальні групи, включно з „Черемошем", „Чумаком" і „Вогнем", і бути солісткою у „Веснівці", записаною для компанії „Kazka Productions".

„Все це принесло мені відчуття гармонійної, розвиненої особистости, — каже Даля, яка навчається на першому курсі факультету наук Албертського університету і прагне здобути медичну кар'єру педіятра. — Я змогла розвинути як академічний, так і культурний бік самої себе. Я почуваюсь як людина, що може щось запропонувати іншим. Українська програма дала мені певність у тому".

Вона віддає належне вчителям за високий рівень їхньої посвяти справі, батькам за їхню пристрасну підтримку та участь у програмі, а своїм одноклясникам за сильне відчуття товариськости, яке вони ділили одне з одним.

„Це підживлювало нашу мотивацію, — каже вона.

— Це змусило нас, якимось чином, більш серйозно ставитись до нашої праці. Я б сказала, що більшість українських двомовних студентів є люди значних здобутків. Ми були по-справжньому заохочені розвивати наші сильні сторони".

Д. Мальченко, яку кляса вибрала промовцем на випускному вечорі, закінчила школу з середнім рівнем знань 93 відсотки, що засипало її нагородами, включаючи канадську стипендію, нагороду ім. Радерфорда, стипендію академічної досконалости Алберетського університету і нагороду Клюбу Українських Професіоналістів і Підприємців.

„Наші діти успішні в академічних знаннях", — запевняє Христя Хом'як, президент Асоціяції „Албертські батьки за українську освіту". „Непорівняне число їх закінчує навчання з відзначенням та дістає стипендії. Програма дає дітям якісну освіту".

За її словами, дослідження показали, що вивчення другої мови підсилює процес пізнавального думання, і ці інтелектуальні навики можуть потім прикладатись до інших мов та інших ділянок навчання. Вивчення української мови розвиває також у дітях чутливість і зрозуміння не тільки їхньої власної культури, але й інших. „Це відчинає багато віконець у юному розумі, — каже вона. — Що школярі, в кінцевому рахунку, вирішить робити з цим — залежить від них самих, але можливості для них є".

Оленка Мельник
(переклад — Галини Клід)